

Гайдасенко Павло Леонітович

доктор філософії у галузі знань 52 «Політологія»,

старший викладач

*кафедри психології, соціальної роботи та інклюзивної освіти
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»*

м. Одеса, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-8256-7267>

НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Ключові слова: Нова українська школа, демократія, демократична культура, демократичні цінності, громадянська освіта.

Поглиблення та збереження демократії в Європі й у світі великою мірою залежить від якості громадянської освіти та освіти з прав людини. Рада Європи вже багато років підкреслює важливість розвитку культури демократії у школах, пропонуючи чіткі рекомендації щодо підготовки молодого покоління до активної участі в демократичних процесах. Для України відповідь на запитання «що таке демократична школа» є невіддільною від бачення майбутніх реформ системи шкільної освіти. Зокрема, Концепція Нової української школи передбачає впровадження принципів дитиноцентризму, педагогіки партнерства, а також реальну автономію шкільних інституцій. Важливо, щоб ці принципи реалізовувалися через практичне втілення цінностей демократії та прав людини в освітній процес, управління школою та внутрішню культуру освітніх закладів.

Формування демократичної культури в освітньому середовищі передбачає не лише декларування відповідних цінностей, а й їхню щоденну реалізацію в практиці шкільного життя. Демократична школа – це простір, де всі учасники освітнього процесу залучені до прийняття рішень, вільно висловлюють думки, відповідально ставляться до власної ролі в громаді й спільно долають труднощі. Така модель школи базується на принципах, визначених Хартією Ради Європи, зокрема: демократична участь, різноманіття цінностей, рівність можливостей, повага до людської гідності та мирне співіснування. Реалізація цих засад сприяє формуванню стійких навичок критичного мислення, відповідального ставлення до прав людини, готовності до діалогу та співпраці – як основних компонентів демократичної культури. Цей процес є безперервним, потребує системної підтримки й активної участі всіх суб'єктів освітнього процесу [2].

Формування демократичної культури в освіті є одним із ключових завдань сучасної школи. Найефективнішим способом розвитку відповідних компетентностей є безпосередній досвід участі учнів у демократичних процесах. Такий досвід дозволяє не лише засвоювати теоретичні знання, а й практично застосовувати їх у реальних життєвих

ситуаціях – у класі, школі, а згодом і в суспільстві. Цей підхід відомий як «навчання через демократію».

Демократичні цінності повинні бути вплетені в повсякденне життя школи. Це означає, що принципи рівності, справедливості, взаємоповаги мають виявлятися в організації навчального середовища, зокрема у вирішенні конфліктів, прийнятті колективних рішень, обговоренні правил поведінки тощо. Наприклад, рішення в класі можуть ухвалюватися авторитарно або ж на основі діалогу й консенсусу. Аналогічно, відповідальні ролі можуть бути призначені вчителем або обрані шляхом голосування. Усе це формує в учнів відчуття залученості, відповідальності й довіри. Сприяти цьому можуть і прості інструменти, як-от «скринька для пропозицій», у тому числі в онлайн-форматі, що дозволяє кожному учневі поділитися ідеями чи думками, зокрема анонімно. Через таку участь учні вчаться бути активними членами спільноти, які не бояться висловлювати свої думки й впливати на життя колективу [1, с. 77].

У той самий час, демократичні процеси можна інтегрувати безпосередньо у навчальний процес. Це, зокрема, моделювання виборів, імітація парламентських засідань, рольові ігри на тему свободи слова чи відповідальності публічних осіб. Такі методи не лише урізноманітнюють навчання, а й сприяють розвитку громадянських, комунікативних і критично-аналітичних навичок.

У результаті учні набувають ключових демократичних компетентностей: визнання принципів демократії, справедливості, рівності, дотримання прав людини та верховенства права; формування відповідальності та громадянської активності; здатність до співпраці, розв'язання конфліктів і критичного аналізу політичних процесів.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що «Нова українська школа» є потужним інструментом формування демократичної культури серед здобувачів освіти. Її концепція базується на визнанні учня як активного учасника навчального процесу, здатного до критичного мислення, діалогу, взаємодії та відповідального прийняття рішень. Демократизація шкільного середовища, включення елементів самоврядування, застосування інтерактивних та імітаційних методик у навчанні – все це створює основу для формування свідомих громадян демократичного суспільства.

Список використаних джерел

1. Матвієнко О. В., Цихмейструк О. М. Особливості організації навчання «через» демократію в освітньому середовищі закладів освіти. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*. 2020. Т. 1, № 19. С. 73–81.
2. Хартія з освіти для демократичного громадянства та освіти в галузі прав людини 2010. Рада Європи. URL: <https://surl.li/rjgkhf> (дата звернення: 12.04.2025).
3. Шамрай В. Освітня політика та цінності демократії. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка*. 2023. Т. 177, № 21. С. 56–63.
4. Matushevych T., Kolesnyk L. Democracy in education: an ideal being or a pedagogical reality? *Filosofiya osvity. Philosophy of Education*. 2019. Т. 24. № 1. С. 115–127.

Pavlo Haidaienko

Ph. D. in Political Science,

Senior Lecturer

at the Department of Psychology, Social Work and Inclusive Education

Odessa Regional Academy of In-Service Education

Odesa, Ukraine

THE NEW UKRAINIAN SCHOOL AS A TOOL FOR THE FORMATION OF DEMOCRATIC CULTURE

Keywords: New Ukrainian School, democracy, democratic culture, democratic values, civic education.

Гуч Галина Миколаївна

кандидат педагогічних наук, доцент,

*доцент кафедри теорії й методики мовно-літературної
та художньо-естетичної освіти*

*Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
м. Миколаїв, Україна*

<https://orcid.org/0000-0003-2037-036X>

МІКРОНАВЧАННЯ ЯК МЕТОДИКА УРОКУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Ключові слова: методика уроку, мікронавчання, Нова українська школа, технологія мікронавчання, учні нового покоління.

Останніми роками тему вивчення віднайдення методик і технологій проведення уроків / занять у Новій українській школі активно обговорюють науковці та практики. Серед різноманіття запропонованих технологій актуальним є використання мікронавчання.

Мікронавчання (англ. *microlearning*) – це новий формат організації навчального процесу, у рамках якого його розбивають на короткі інтервальні заняття. Підтримуємо наведені в статті визначення сутності цього поняття [1, с. 131] і доєднуємось до визначення мікронавчання як підходу, що передбачає набуття навичок, у процесі набуття яких інформація надходить у невеликому обсязі [4, с. 2].

Найважливішою особливістю такого навчання є те, що заняття проводять як поєднання різних форматів подання знань у досить швидкому темпоритмі за короткий проміжок часу, що зручно для учнів нового покоління, оскільки абсолютно відповідає особливостям їхнього сприйняття і розуміння інформації.

Сучасні науковці зазначають основні характеристики, переваги і недоліки такого формату навчання [3, с. 115]. Також дослідники справедливо наголошують на тому, що мікронавчання нині, в умовах переважно змішаного і дистанційного навчання, має неабиякий простір для реалізації професійного потенціалу вчителя, який має академічну свободу в обранні видів навчальної діяльності учнів на уроках. Подання